

ПИТАННЯ ОРГАНІЗАЦІЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТСЬКОГО ХОРОВОГО АМАТОРСТВА НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Сіненко О.О.

Київський національний університет культури і мистецтв

У статті розглядається сучасний стан організації діяльності студентського хорового аматорства. Охарактеризовані специфічні ознаки студентської хорової самодіяльності, проаналізовані складнощі в організації діяльності студентського аматорського хорового колективу та подані пропозиції для підвищення її ефективності.

Ключові слова: студентський аматорський хоровий колектив, організація діяльності, культурно-дозвіллева діяльність.

Постановка проблеми. Стратегія оновлення всієї соціально-культурної сфери сьогодення зорієнтована на загальнолюдські цінності, на вирішення завдань духовного відродження суспільства при створенні реальних умов для вільного і творчого розвитку особистості. Серед цих умов важлива роль належить музичному хоровому мистецтву як специфічній формі художньо-творчої діяльності, що має поліфункціональний характер і спроможна сприяти взаємопроникненню цих цінностей у соціально-культурному просторі. Хорова самодіяльність виступає як галузь соціально-культурної сфери, де духовний потенціал кожного її учасника реалізується в культурно-просвітницькій діяльності як цілісному процесі засвоєння різнобарвної палітри знань про мистецьку культуру, про її найкращі надбання у широкому загальнокультурному контексті. Крім того, вона є тим осередком культури, де відбувається формування гуманістичного світогляду і ціннісного ставлення до мистецтва хорового співу, розвиваються потреби й інтереси студентської молоді до національної музичної культури. У зв'язку з цим актуальним стає вивчення сучасного стану організації діяльності студентського хорового аматорства та висвітлення перспектив його розвитку.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичні проблеми хорового мистецтва і питання методики керівництва хоровим колективом розглянуті у працях Г. Дмитрієвсько-

го, Л. Думбляускайте, О. Єгорова, П. Левандо, А. Мархлевського, К. Пігрова, С. Попова, В. Сафонової, В. Соколова, П. Чеснокова, Л. Шаїної та ін. Певні напрацювання цих авторів використовуються у підготовці фахівців у системі вищої і середньої мистецької освіти.

Окремі аспекти хорового аматорства висвітлено у дослідженнях А. Ахмудова, Р. Гулядіса, В. Ільїна, А.І. Косарева, Н. Нарожної, В. Сусіної, В. Чабанного, І. Шолової, І. Штиглера. Автори відзначають важливість функції виховання особистості у непрофесійній сфері діяльності, наголошуючи, що хорова самодіяльність, поряд із іншими видами художньої аматорської діяльності, має позитивний вплив на розвиток духовного потенціалу співаків-аматорів через колективну співтворчість.

Формулювання цілей статті. Теоретично обґрунтувати сучасний стан організації діяльності студентського хорового аматорства та визначити перспективи його розвитку.

Виклад основного матеріалу дослідження. На основі проведення інтерв'ю з відомими діячами хорового мистецтва, усного і писемного опитування викладачів хорових дисциплін у вищих навчальних закладах та керівників аматорських хорових колективів було проведено дослідження, де вивчався сучасний стан хорового аматорства серед студентської молоді з позицій художнього дозвілля.

Підкреслюючи важливість організації студентської хорової аматорської творчості, керівни-

ки художніх колективів розкривали її специфічні ознаки (Запитання: «Ваше розуміння сутності аматорської (самодіяльної) хорової творчості?»). Респонденти зазначали, що природа художньо-творчої аматорської діяльності завжди передбачає «свободу вибору» різних її видів саме на дозвіллі. Однак «свобода» хорового співу не є відпочинком, вона співвідноситься з напруженою внутрішньою працею кожного учасника і колективу в цілому. Тобто студентський аматорський хоровий колектив – це організований, мобільний, цілеспрямований художньо-творчий колектив, діяльність якого в умовах дозвілля спрямована на споживання, усвідомлення й трансляцію цінностей мистецтва у соціокультурний простір.

«Студентський аматорський хоровий колектив – відмічає П.П. Струц, – це колектив одностудентів, єдність позицій яких проявляється у художній творчості, у спілкуванні, в організованому дозвіллі».

А В. Скоромний відмічає: «Студентський аматорський хоровий колектив являє собою поліфункціональну художньо-педагогічну організацію».

Наступна група специфікованих ознак, які пропонують враховувати респонденти, пов'язана з притаманними студентському хоровому аматорству чинниками, а саме: взаємозалежність, взаємодія, взаєморегулювання, тобто єдність для всіх учасників навчально-виховних і художньо-творчих цілей; реалізація поліаспектної художньо-творчої діяльності у соціально-культурному просторі; встановлення позитивного мікроклімату між суб'єктами художньо-творчої взаємодії на рівні міжособистісного спілкування; забезпечення духовно-естетичних контактів у процесі художньо-інтерпретаційної діяльності; орієнтованість на створення умов продуктивного культурного дозвілля й релаксації.

Здобуті експериментальні дані засвідчили той факт, що сучасний стан студентської аматорської хорової творчості має багато суперечностей та здійснюється з певними матеріальними, соціальними й моральними втратами.

Дослідження показало, що серед головних складнощів організації діяльності студентського аматорського хорового колективу респондентами усіх категорій були виявлені наступні: по-перше, – це слабкість матеріально-технічного забезпечення, застарілість концертних костюмів, необхідних для концертного виступу студентів перед глядачами з урахуванням тематики заходу; по-друге, – не підтримка керівництва вищого навчального закладу, хорові колективи якого не завжди мають можливість приймати участь у фестивалях, конкурсах, виступах за межами країни на підґрунті «взаємообміну студентськими художньо-творчими колективами», що дозволяє підтримувати оптимальний рівень творчої активності учасників; по-третє, – поширена комерціалізація, що впливає на інтенсивність участі молоді у здійснених певними бізнес-структурами «культурно-дозвіллевих проєктів». Практика доводить, що «залучення студентів до аматорської творчості» часто-густо здійснюється з «певним матеріальним заохоченням», що знижує творчий потенціал колективу аматорів, які приймають участь за переконаннями, стійкими інтересами, особистим ентузіазмом.

Як зазначили керівники аматорських хорових колективів, спираючись на свої культуротворчі позиції, сучасне студентське хорове аматорство не повинно «приспосовуватися» до різних «короткочасних заходів, пов'язаних з кон'юктурою ринку культурних послуг». Необхідно, на думку респондентів, глибоко і детально аналізувати ті негативні й руйнівні процеси, які визначалися у сучасному соціально-культурному просторі, й знаходити шляхи їх подолання і можливість втручатись у державну культурну політику, використовуючи ефективні механізми молодіжного громадського впливу. Сучасне студентство інтенсивно входить у центр соціального і політичного життя України, усвідомлюючи вирішальну роль культури і мистецтва у цьому процесі для майбутнього держави, для забезпечення її морально-духовного благополуччя.

Відомий хормейстер, Заслужений діяч мистецтв України, професор Д.В. Радик зазначає: «Студентський рух сьогодні є нашим майбутнім, що спирається на багатовікові традиції. Коли всім буде зрозуміло, що «гуртовий спів» – колективні творчі акції згуртовують людей, об'єднують націю, тоді ми досягнемо і відповідної злагоди в суспільстві, чого так бракує нам нині, – і далі. – Нажаль, ця традиція перервалася з моменту здобуття незалежності України. Творча молодь позбавилася осередків культури. І цьому є як суб'єктивні, так і об'єктивні причини. На сьогоднішній день це є питання державної ваги. Адже студентська молодь, як передовий прошарок суспільства, може і хоче генерувати свої ідеї, розвивати і збагачувати національну музичну культуру своїм талантом».

Здобуті експериментальні дані стосовно труднощів, що ускладнюють діяльність студентського аматорського хорового колективу нами було вивчено і узагальнено з позицій тих проблемних питань, які визначені респондентами трьох категорій (керівників аматорських хорових колективів, викладачів вищих навчальних закладів; відомих діячів у галузі музичного хорового мистецтва) і є найбільш типовими.

1. Велике навчальне навантаження студентів у професійній підготовці впливає на зниження їхньої працездатності в аматорському хоровому колективі, а звідси й на цілеспрямовану художньо-творчу діяльність з досягненням певних результатів (58,5%).

2. Спостерігається надмірна «технічна робота» в процесі репетиційних занять, що концентрує зусилля студентів на раціональних аспектах опанування твору хорового мистецтва, нівелюючи позитивні емоційно-естетичні переживання, зміну видів діяльності, що призводить до дисбалансу їхньої творчої активності (71,25%).

3. Організація діяльності аматорських хорових колективів здебільшого не зорієнтована на реалізацію рекреаційних можливостей різноманітних видів культурного дозвілля студентів (72%).

4. Оцінка згуртованості аматорського хорового колективу студентів є недостатньою, оскільки часто-густо має відображення лише емоційного фактору без акцентуалізації на змістовний аспект єдності його учасників, представлений ціннісними орієнтаціями і цілями й стійкістю до деструктивних і руйнівних впливів (88,5%).

5. Питання про психологічну сумісність є відкритим, оскільки не завжди передбачається доцільний і розумний індивідуальний підхід до виховного впливу колектива і керівника аматорського хору на особистість з урахуванням її інтересів, схильностей, творчих можливостей, комунікативних якостей (90%).

6. Має місце певного тиску з боку керівника і колективу на співака-аматора, що призводить до конформізму, тобто свідомої зовнішньої згоди при протилежному внутрішньому ставленні, що виявляється у неоднозначних реакціях учасників хору, впливає на характер їхньої поведінки, налагодженість стосунків спілкування, взаємодію (90,75%).

7. Не влаштовує учасників аматорських хорових колективів надмірно авторитарний стиль керівництва, оскільки вони прагнуть до більш демократичного, але з позицій конструктивності, раціональності, емоційної привабливості, спільної діяльності (93%).

8. Спостерігається обмеженість:

– музично-естетичної ерудованості студентів (82,5%);

– позитивних зон у міжособистісному спілкуванні (86,25%);

– продуктивної взаємодії у процесі спільної художньо-творчої діяльності (89,25%);

– прояву емпатії, емоційного сприйняття один одного (81%);

– соціальної адаптації першокурсників (94,5%).

9. Визначається посилення уваги студентів до моди в споживанні продуктів музичного мистецтва, в тому числі й хорового, у сучасних формах дозвілля, але «репертуарна політика музичної моди» часто-густо не відповідає тим естетичним, моральним, художнім ціннісним нормам-еталонам, які потребує суспільство (96%).

10. Наявність масовізації культурно-естетичної продукції виявляє неспроможність щодо якісної організації музично-естетичного виховання студентської молоді в умовах аматорської хорової творчості у дозвіллевий час (75,75%).

11. З'ясовано, що у соціально-культурній практиці не певною мірою забезпечуються дозвіллеві потреби студентів-аматорів (90,75%).

12. Майже відсутнє методичне забезпечення організації художньо-творчої діяльності студентських аматорських хорових колективів, а поряд з цим і організації молодіжного дозвілля (97,5%).

Відомий хормейстер, Заслужений артист України, доцент Національної музичної академії України ім. П. Чайковського, головний диригент Муніципального камерного хору «Хрещатик» П.П. Струць зазначає, що нині домінуючою «є суспільна проблема, яка полягає в емансипації молодих поколінь від традицій народної музики, від класики. Все залежить від державної політики, яка визначає ідею суспільства на свідомість нації. Незрозуміло, який духовний контекст виховання вона сповідає: естетичний, художній, гуманістичний?».

На запитання керівникам аматорських хорових колективів «Які, на Вашу думку, умови сприятимуть підвищенню ефективності організації діяльності студентського аматорського хорового колективу?» та «Ваші пропозиції щодо удосконалення організації поліаспектної діяльності студентсько-

го аматорського хорового колективу?» було отримано ряд відповідей з приводу педагогічного керівництва хоровим колективом. У цьому процесі особливого значення набуває: врахування індивідуальних особливостей становлення спрямованості особистості студента як співака-аматора; своєчасне внесення корективів до організації їхньої діяльності; забезпечення «активного входження студентів» у різноманітну художньо-творчу діяльність колективу, формуючи їхнє позитивне ставлення до цієї діяльності й бажання нею займатись, долаючи внутрішню суперечність між досягнутим рівнем здобутих знань і сформованістю умінь і навичок хорового співу; ті вимоги, які обумовлені потребами колективної творчої орієнтації; організація розгорнутої, адекватно мотивованої соціально-культурної діяльності студентів у дозвіллевий час сприяє задоволенню їхніх потреб, інтересів, мотивів в утворенні нової соціальної позиції; розширенні соціально-орієнтованого спілкування в студентському аматорському хоровому колективі як оптимальної умови особистісного духовно-творчого зростання.

До найбільш репрезентованих у відповідях респондентів (керівників студентських аматорських хорових колективів, викладачів вищих навчальних закладів, відомих діячів хорового мистецтва) пропозицій було віднесено: розробку багатоцільової програми організації діяльності студентського аматорського хорового колективу та впровадження її у практику з орієнтацією на конкретизовані види як художнього аматорства, так й культурного дозвілля. Саме багатоцільова програма сприятиме продуктивному використанню студентами об'єктивно здобутих нових знань у сфері поліаспектної діяльності, яка має бути «гармонізованою з можливостями кожного учасника аматорського хорового колективу». При цьому вона повинна «ґрунтуватися на принципах максимальної поваги до особистості», з «урахуванням потреб до самовираження і спілкування», але й поряд з цим з «обґрунтованою вимогливістю як до виконання особистих функцій у колективі» з певною долею атрибутивного підсилення ззовні, так і самого «колективу до кожного його учасника».

Більш детальні пропозиції торкалися наступного: здійснення ефективного художньо-творчого процесу з опанування хорового репертуару; забезпечення продуктивної колективної комунікації як засобу координації кооперативної взаємодії; злагодження всіх напрямів колективної взаємодії; сприяння динаміки позитивних міжособистісних відносин; регуляція на нівелювання конфліктних ситуацій з позиції конструктивного орієнтування, тобто виходу на новий рівень взаємодії та взаємовідносин; стимуляція морально-етичної вихованості учасників студентського аматорського хорового колективу; інтеграція навчальних і виховних впливів; вибір потрібної форми поведінки, яка має сприяти позитивному успіху діяльності всього колективу.

Висновки. Ефективність педагогічного керівництва студентським аматорським хоровим колективом можлива за умов опертя на діялісно-особистісний підхід, що забезпечується адекватним змістом, методами, притаманними мистецькій освіті і вихованню. Цілком природним є те, що хорова музика виступає як різноманіт-

ний і специфічний вектор впливу на особистість, сприяючи її творчому розвитку, збагаченню її духовної культури, поглибленню досвіду естетичної життєдіяльності.

Висвітлені у дослідженні питання торкаються лише розгляду складнощів, що існують у діяль-

ності студентського хорового колективу на сучасному етапі. Подальшого наукового узагальнення і практичної реалізації потребують зазначені у дослідженні інші проблемні питання, пов'язані з організацією діяльності студентського аматорського хорового колективу.

Список літератури:

1. Гудялис Р.П. Хоровое пение как вид художественной деятельности в сфере досуга: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. – Л., 1976. – 18 с.
2. Закутский В.И. Пути совершенствования учебно-воспитательного процесса в самодеятельных хоровых коллективах клубных учреждений по муз.-певческому развитию их участников: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. – М., 1979. – 22 с.
3. Кустов Ю.П., Чабанный В.Ф. Репетиционно-творческая работа в самодеятельном коллективе: Лекции для студ. хор. отделения / Ленингр. ин-т культуры им. Н.К. Крупской. – Л., 1987. – 64 с.
4. Мархлевський А. Практичні основи роботи в хоровому класі. – К.: Музична Україна, 1986. – 96 с.
5. Нарожная Н.И. Пути совершенствования сельской хоровой самодеятельности на основе современных тенденций ее развития: Автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.05. – Л., 1985. – 16 с.
6. Попов С.В. Организационные и методические основы работы самодеятельного хора: Учеб. пособие для муз. училищ. – М.: Музгиз, 1961. – 100 с.
7. Смирнова Т.Г. Формирование профессиональных навыков руководителя самодеятельного коллектива: Учеб. пособие / Моск. ин-т культуры. – М., 1990. – 76 с.

Синенко О.А.

Киевский национальный университет культуры и искусств

ВОПРОСЫ ОРГАНИЗАЦИИ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ СТУДЕНЧЕСКОГО ХОРОВОГО ЛЮБИТЕЛЬСТВА НА СОВРЕМЕННОМ ЭТАПЕ

Аннотация

В статье рассматривается современное состояние организации деятельности студенческого хорового любительства. Охарактеризованы специфические признаки студенческой хоровой самодеятельности, проанализированы трудности в организации деятельности студенческого любительского хорового коллектива и поданы предложения для повышения ее эффективности.

Ключевые слова: студенческий любительский хоровой коллектив, организация деятельности, культурно-досуговая деятельность.

Sinenko O.O.

Kyiv National University of Culture and Arts

ISSUES OF THE ORGANIZATION OF STUDENT CHOIR AMATEUR AT THE PRESENT STAGE

Summary

The article considers the current state of the organization of student choir-loving activity. Specific features of student choral self-activity are characterized, difficulties in organizing the activity of a student amateur choir are analyzed, and proposals are made to improve its effectiveness.

Keywords: student amateur choir group, organization of activity, cultural and recreational activities.